

182901

دانشگاه شهید بهشتی
دانشکده ادبیات و علوم انسانی
گروه زبان شناسی

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد رشته زبان شناسی همگانی

موضوع:

بررسی شمایل گونگی در ساختهای سببی زبان فارسی از
منظر دستور شناختی

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر کیوان زاهدی

استاد مشاور:

سرکار خانم دکتر آزیتا افراشی

دانشجو:

ساحل خوشبخت قهفرخی
۱۳۸۹ / ۷ / ۲۴

سال تحصیلی:

۱۳۸۸ - ۸۹

۱۴۲۹۵۱

باسم تعالی

در تاریخ ۱۳۹۷/۹/۱۸

دانشجوی کارشناسی ارشد آقای خانم سماح محمدحسین حسینی

از پایان نامه خود دفاع نمود که با نمره ۲۵ به حروف بسیار و با درجه عالی مورد

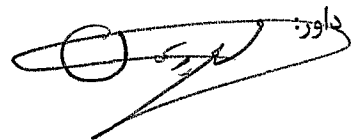
تایید قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما: کیان زاهدی

امضاء استاد مشاور: آزما امراسی

امضاء استاد داور:

سپاس خداوند بخشنده و مهربان را که اندیشه و توانی عطا فرمود تا بتوانم این دفتر را به پایان برسانم.

از استاد دکتر جناب آقای دکتر زاهدی با قبول راهنمایی اینجانب، سرکار خانم دکتر افراشی استاد مشاور، استاد محترم

سرکار خانم دکتر میردختان داور پژوهش حاضر و سایر اساتید گرامی گروه زبان‌شناسی دانشگاه شهید بهشتی کمال تشکر را

دارم.

و سپاس ویژه خود را به پدر و مادرم تقدیم میکنم که از دیروز تا به امروز یاریم داده اند.

تقدیم بہ

گروہ زبانشناسی و اسکاہ شہید بہشتی

شمایل‌گونی به عنوان مفهومی بنیادین در زبان‌شناسی شناختی به وجود انگیختگی میان صورت و معنای ساختهای زبانی اشاره دارد و به معنای رابطه‌ای است که بیانگر هر گونه تطابق، قیاس و یا شباهت میان صورت یک نشانه و مصداق آن باشد. بر همین اساس به دو دسته عمده تصویری و نموداری تقسیم‌بندی می‌شود در نوع تصویری میان نشانه و مصداق آن شباهت تصویری وجود دارد و در نوع نموداری آرایش نشانه‌ها همسو با رابطه میان مصداق آنهاست. در رویکرد شناختی زبان بخشی از نظام شناختی در نظر گرفته می‌شود که سازمان مفهومی ذهن را باز می‌تاباند و نشانگر جهان در ذهن‌گوینده است. بر اساس این نگرش، تجربه جهان خارج و شناخت در ساختار زبان منعکس می‌شود و صورتهای زبانی کاملاً مرتبط با ساختهای معنایی که قرار است بیان‌دارند می‌باشند. این رویکرد نوین و معنا - بنیاد در برگزیده تنوعی از اصول، نگرشها، فرضیات و مدل‌هایی است که از برجسته‌ترین این مدل‌ها می‌توان به انگاره دستور شناختی لنگاکر اشاره کرد. این دستور ماهیت زبان را نمادین می‌داند و زبان را مجموعه‌ای از واحدهای نمادین فرض می‌کند که به نمادین‌سازی معنا و تفکر می‌پردازند. در این مدل اعتقاد بر آن است که ساختهای زبانی از طریق فرآیندهای شناختی بر انگیخته می‌شوند. بنابراین، در این رویکرد وجود ساختهای شمایل‌گونه و انگیخته در زبان امری کاملاً طبیعی تلقی می‌شود. از جمله ساختهای انگیخته در زبان می‌توان ساختهای سببی را نام برد. یک ساخت سببی نشان‌دهنده رابطه‌ای است که در آن یک رویداد سبب بروز رویدادی دیگر می‌شود (ویلی، ۱۹۷۷) و سببی‌سازی به عنوان مفهومی که در اندیشه و شناخت هر فردی وجود دارد از جهانی‌های ذهن انسان به شمار رفته و در تمامی زبانها خود را به طریقی نمایان می‌سازد. بر این اساس پژوهش حاضر از منظر دستور شناختی به بررسی انواع پنجگانه شمایل‌گونی نموداری که خاص ساختهای دستوری است در ساختهای سببی زبان فارسی می‌پردازد. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که ساختهای سببی زبان فارسی، ساختهایی انگیخته‌اند که در دستور شناختی قابل تبیین بوده و کلیه این ساختها بازتابنده انواع پنجگانه شمایل‌گونی نموداری (فاصله - استقلال - ترتیب - پیچیدگی و مقوله بندی) هستند.

کلید واژه‌ها: شمایل‌گونی - شمایل‌گونی تصویری - شمایل‌گونی نموداری (فاصله - استقلال - ترتیب - پیچیدگی - مقوله بندی) - زبان‌شناسی شناختی - دستور شناختی - ساخت سببی - سببی‌سازی

فہرست مطالب

فهرست خلاصه مطالب:

۲	فصل اول : چارچوب پژوهش.....
۱۶	فصل دوم:پیشینه پژوهش.....
۵۷	فصل سوم:ملاحظات نظری.....
۹۸	فصل چهارم:تحلیل داده ها.....
۱۶۰	فصل پنجم:نتیجه گیری.....

فهرست مطالب:

صفحه	عنوان
۱	چکیده فارسی
ب	فهرست مطالب
ج	فهرست خلاصه مطالب
ل	فهرست اختصارات
م	فهرست جدولها و شکلها
۱	فصل اول: چارچوب پژوهش
۲	۱-۱- مقدمه
۴	۱-۲- بیان مسئله پژوهش
۶	۱-۳- سابقه و ضرورت انجام پژوهش
۶	۱-۳-۱ سابقه انجام پژوهش
۱۰	۱-۳-۲ ضرورت انجام پژوهش
۱۱	۱-۴- چارچوب نظری

۱۱.....	۵-۱- پرسشها و فرضیه ها.
۱۲.....	۶-۱- اهداف پژوهش
۱۲.....	۷-۱- روش شناسی
۱۲.....	۱-۷-۱- روش انجام پژوهش
۱۳.....	۲-۷-۱- چگونگی گردآوری اطلاعات و روش تحلیل داده ها.
۱۳.....	۸-۱- محدودیتها و قلمروی پژوهش
۱۳.....	۹-۱- کلید واژه ها
۱۴.....	۱۰-۱- خلاصه فصل

۱۵

فصل دوم: پیشینه پژوهش

۱۶.....	۱-۲- مقدمه
۱۶.....	۲-۲- مفهوم شمایل گونه‌ی
۱۷.....	۳-۲- پیشینه مطالعات انجام شده در زمینه شمایل گونه‌ی
۱۷.....	۱-۳-۲- نشانه شناسی
۱۹.....	۲-۳-۲- نشانه
۲۰.....	۱-۲-۳-۲- نشانه از دیدگاه سوسور
۲۲.....	۲-۲-۳-۲- نشانه از دیدگاه پیرس
۲۵.....	۳-۳-۲- شمایل گونه‌ی
۲۸.....	۱-۳-۳-۲- شمایل گونه‌ی تصویری و نموداری

- ۲۸..... ۲-۳-۳-۲ - شمایل گونه‌ی ساختاری مفهومی و ساختاری - کلامی
- ۲۹..... ۴-۳-۲ - همشکلی
- ۳۰..... ۵-۳-۲ - انگیزختگی
- ۳۲..... ۶-۳-۲ - انگیزختگی شمایل گونه
- ۳۳..... ۷-۳-۲ - انواع شمایل گونه‌ی نمودار
- ۳۳..... ۱-۷-۳-۲ - شمایل گونه‌ی فاصله زبانی
- ۳۵..... ۲-۷-۳-۲ - شمایل گونه‌ی استقلال زبانی
- ۳۶..... ۳-۷-۳-۲ - شمایل گونه‌ی ترتیب (توالی)
- ۳۷..... ۴-۷-۳-۲ - شمایل گونه‌ی پیچیدگی زبانی
- ۳۸..... ۵-۷-۳-۲ - شمایل گونه‌ی مقوله بندی (مقوله زبانی)
- ۳۸..... ۸-۳-۲ - شمایل گونه‌ی در رویکرد شناختی
- ۴۰..... ۴-۲ - مفهوم سببی سازی
- ۴۱..... ۵-۲ - پیشینه مطالعات انجام شده در زمینه ساختهای سببی
- ۴۲..... ۱-۵-۲ - بررسی نحوی و معنایی ساختهای سببی
- ۴۲..... ۲-۵-۲ - ساختهای سببی مرکب
- ۴۳..... ۱-۲-۵-۲ - سببی های غیر مقید
- ۴۴..... ۲-۲-۵-۲ - سببی های اجازه ای
- ۴۵..... ۳-۲-۵-۲ - سببی های اجباری
- ۴۶..... ۳-۵-۲ - ساختهای سببی ساده
- ۴۷..... ۱-۳-۵-۲ - سببی های ریشه ای

۴۷ ۲-۳-۵-۲ سببی های تکوازی
۴۸ ۳-۳-۵-۲ سببی های کمکی
۴۸ ۴-۳-۵-۲ بررسی تطبیقی فعلهای سببی ساده
۴۹ ۴-۵-۲ بررسی وجوه اشتراک و افتراق سببی های مرکب و ساده
۵۰ ۵-۵-۲ بررسی رده شناختی ساختهای سببی
۵۰ ۱-۵-۵-۲ پارامترهای صوری
۵۱ ۲-۵-۴-۲ پارامترهای معنایی
۵۳ ۶-۵-۲ بررسی شمایل گونه‌ی در ساختهای سببی
۵۵ ۷-۵-۲ بررسی شناختی ساختهای سببی
۵۶ ۶-۲ خلاصه فصل

۵۷

فصل سوم: مروری بر ملاحظات نظری

۵۸ ۱-۳ مقدمه
۵۸ ۲-۳ شناخت چیست؟
۵۹ ۳-۳ زبانشناسی شناختی
۶۳ ۴-۳ مفاهیم بنیادین در زبانشناسی شناختی
۶۳ ۱-۴-۳ تعبیر
۶۴ ۲-۴-۳ پیش زمینه سازی
۶۵ ۳-۴-۳ زاویه دید

۶۵	۳-۴-۴- مقوله بندی
۶۵	۳-۴-۵- تمایز بافت - تجلی
۶۶	۳-۴-۶- رفتار نمادین زبان
۶۶	۳-۵- زبان در رویکرد شناختی
۶۹	۳-۵-۱- نقشهای زبان
۷۰	۳-۶- دستور شناختی
۷۰	۳-۶-۱- معرفی
۷۳	۳-۶-۲- انگاره دستور شناختی
۷۳	۳-۶-۲-۱- نگرش عام در دستور شناختی
۷۵	۳-۶-۲-۲- معنی شناسی مفهومی
۷۶	۳-۶-۲-۳- عوامل موثر بر تعبیر
۷۸	۳-۶-۲-۴- مقوله های دستوری
۸۰	۳-۶-۲-۵- زمینه سازی
۸۱	۳-۶-۲-۶- ساختواره ها
۸۳	۳-۶-۲-۷- ساختار جمله وارهِ (بند)
۸۴	۳-۶-۲-۸- جملات مرکب
۸۵	۳-۶-۳- ساخت سببی در دستور شناختی
۸۹	۳-۷- شمایل گونگی در دستور شناختی
۹۱	۳-۷-۱- شمایل گونگی
۹۱	۳-۷-۲- طبقه بندی شمایل گونگی

۹۳۳-۷-۳ شمایل گونه‌ی نموداری و انواع آن
۹۷۸-۳ - خلاصه فصل
۹۸	فصل چهارم: تحلیل داده‌ها
۹۹۱-۴-۱ مقدمه..
۹۹۲-۴ بررسی ساختهای سببی از منظر دستور شناختی
۱۰۰۱-۲-۴-۱ ارتباط سازه‌ها در یک ساخت سببی..
۱۰۰۱-۲-۴-۱-۱ رابطه‌نمایی
۱۰۷۲-۴-۱-۲ واحدهای نمادین
۱۱۱۳-۴-۱-۲-۳ تعبیر
۱۱۷۲-۴-۲-۲ تشخیص خاستگاه (سبب ساز)
۱۲۴۳-۴ تحلیل ساختهای سببی زبان فارسی از منظر انواع شمایل گونه‌ی
۱۲۴۱-۳-۴ شمایل گونه‌ی فاصله
۱۲۹۲-۳-۴ شمایل گونه‌ی استقلال
۱۳۴۳-۳-۴ شمایل گونه‌ی ترتیب
۱۳۸۴-۳-۴ شمایل گونه‌ی پیچیدگی
۱۴۵۴-۳-۴ شمایل گونه‌ی مقوله بندی
۱۴۹۴-۴ شمایل گونه‌ی در ساختهای سببی دارای فعلهای (گذاشتن) و (دادن)
۱۴۹۱-۴-۴-۱ ساختهای سببی دارای فعل (گذاشتن)

۱۵۴۲-۴-۴-ساختهای سببی دارای فعل (دادن)
۱۵۹۵-۴-خلاصه فصل
۱۶۰	فصل پنجم: نتیجه گیری
۱۶۱۱-۵-مقدمه
۱۶۱۲-۵-جمع بندی
۱۶۸۳-۵-پاسخ به پرسشها
۱۶۸۱-۳-۵-پرسش و فرضیه اول
۱۷۱۲-۳-۵-پرسش و فرضیه دوم
۱۷۴۳-۳-۵-پرسش و فرضیه سوم
۱۷۶۴-۵-یافته ها
۱۷۷۵-۵-پیشنهادها
۱۷۸۶-۵-خلاصه فصل
۱۷۹واژه نامه
۱۸۰واژه نامه فارسی به انگلیسی
۱۸۷واژه نامه انگلیسی به فارسی
۱۹۴کتابنامه
۲۰۲پیوست
۲۰۳نمونه های سببی مرکب

- ۲۰۳ نمونه های سببی مرکب غیر مقید
- ۲۰۹ نمونه های سببی مرکب اجازه ای
- ۲۱۱ نمونه های سببی مرکب اجباری
- ۲۱۳ نمونه های سببی ساده
- ۲۱۳ نمونه های سببی ساده ریشه ای
- ۲۲۷ نمونه های سببی ساده تکواژی
- ۲۲۹ نمونه های سببی ساده کمکی
- ۲۳۷ چکیده انگلیسی

فهرست اختصارات:

فارسی:

- ۱-ت تحول پذیر
۲-خ خاستگاه
۳-ت ۱ تحول پذیر اولیه
۴-ت ۲ تحول پذیر ثانویه

انگلیسی:

- 5-Tr.....Trajectory
6-Lm.....Landmark
7-Lm 1.....Primary Landmark
8-Lm 2Secondary Landmark

فهرست جدولها و شکلها:

صفحه	عنوان
۲۰	۱- شکل ۲-۱ (نشانه های زبانی).....
۲۱	۲- شکل ۲-۲ (دلالت).....
۸۱	۳- شکل ۱-۳ (واحد نمادین).....
۱۰۴	۴- جدول ۱-۴ (مولفه نمونه های (۲) و (۳)).....
۱۰۵	۵- جدول ۲-۴ (مولفه نمونه (۴)).....
۱۰۶	۶- جدول ۳-۴ (مولفه نمونه های (۵) و (۶)).....
۱۰۷	۷- شکل ۱-۴ (طرحواره سببی).....
۱۰۹	۸- جدول ۴-۴ (ساختواره نمونه (۷)).....
۱۰۹	۹- جدول ۵-۴ (ساختواره نمونه های (۸) و (۹)).....
۱۱۰	۱۰- جدول ۶-۴ (مفاهیم نمونه های (۱۱) و (۱۲)).....
۱۲۵	۱۱- جدول ۷-۴ (مولفه نمونه (۴۳)).....
۱۲۵	۱۲- جدول ۸-۴ (مولفه نمونه های (۴۴) و (۴۵)).....
۱۲۶	۱۳- جدول ۹-۴ (مولفه نمونه (۴۶)).....
۱۲۷	۱۴- جدول ۱۰-۴ (مولفه نمونه های (۴۷) و (۴۸)).....
۱۳۰	۱۵- جدول ۱۱-۴ (ساختواره- رویداد نمونه (۴۹)).....

- ۱۳۱ ۱۶-جدول ۴-۱۲ (ساختواره- رویداد نمونه (۵۰))
- ۱۳۱ ۱۷-جدول ۴-۱۳ (ساختواره- رویداد نمونه (۵۱))
- ۱۳۲ ۱۸-جدول ۴-۱۴ (رویداد نمونه (۵۲))
- ۱۳۳ ۱۹-جدول ۴-۱۵ (رویداد نمونه های (۵۳) و (۵۴))
- ۱۴۴ ۲۰-جدول ۴-۱۶ (مولفه نمونه های (۶۷) و (۶۸))
- ۱۴۵ ۲۱-جدول ۴-۱۷ (ساختواره-رویداد نمونه (۶۹))
- ۱۴۶ ۲۲-جدول ۴-۱۸ (ساختواره-رویداد نمونه (۷۰))
- ۱۴۶ ۲۳-جدول ۴-۱۹ (ساختواره-رویداد نمونه (۷۱))
- ۱۴۷ ۲۴-جدول ۴-۲۰ (مولفه نمونه (۷۲))
- ۱۴۸ ۲۵-جدول ۴-۲۱ (مولفه نمونه های (۷۳) و (۷۴))
- ۱۵۰ ۲۶-جدول ۴-۲۲ (مولفه نمونه های (۷۵-۷۹))
- ۱۵۱ ۲۷-جدول ۴-۲۳ (ساختواره -رویداد نمونه (۷۶))
- ۱۵۳ ۲۸-جدول ۴-۲۴ (مولفه نمونه های (۷۸) و (۷۸-۱))
- ۱۵۴ ۲۹-جدول ۴-۲۵ (ساختواره -رویداد نمونه (۷۹))
- ۱۵۵ ۳۰-جدول ۴-۲۶ (مولفه نمونه های (۸۰-۸۴))
- ۱۵۶ ۳۱-جدول ۴-۲۷ (ساختواره -رویداد نمونه (۸۱))
- ۱۵۸ ۳۲-جدول ۴-۲۸ (مولفه نمونه های (۸۳) و (۸۳-۱))
- ۱۵۸ ۳۳-جدول ۴-۲۹ (ساختواره -رویداد نمونه (۸۴))
- ۱۶۹ ۳۴-جدول ۵-۱ (مولفه نمونه های (۱-۶))
- ۱۷۰ ۳۵-جدول ۵-۲ (ساختواره-رویداد نمونه (۳))

- ۳۶- جدول ۱ (مولفه نمونه های سببی مرکب غیر مقید)..... ۲۰۶
- ۳۷- جدول ۲ (مولفه نمونه های سببی مرکب اجازه ای)..... ۲۱۰
- ۳۸- جدول ۳ (مولفه نمونه های سببی مرکب اجباری)..... ۲۱۱
- ۳۹- جدول ۴ (مولفه نمونه های سببی ساده ریشه ای)..... ۲۲۱
- ۴۰- جدول ۵ (مولفه نمونه های سببی ساده تکواژی)..... ۲۲۸
- ۴۱- جدول ۶ (مولفه نمونه های سببی ساده کمکی)..... ۲۳۳